

Формуючи фінансову політику, аграрні суб'єкти аналізують та включають усі негативні та позитивні фактори, які можуть на неї впливати, починаючи від державної політики стосовно аграрного сектора, закінчуючи урахуванням кліматичних умов та відновності засівних територій. Водночас, можна сказати, що фінансова політика економічного суб'єкта залежить від його фінансової стратегії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гудзь О. Є. Фінансово-кредитна інфраструктура аграрної сфери України / О. Є. Гудзь // Економіка АПК. — 2009 — № 6. — С. 59—63.
2. Дем'яненко М. Я. Стан державної фінансової підтримки сільського господарства / М. Я. Дем'яненко, Ф. В. Іваніна // Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку / За ред. П. К. Канінського. — К. : ННЦ ІАЕ, 2005. — С. 233—235.
3. Пасхавер Б. І. Аграрне ціноутворення : вимоги і можливості вдосконалення / Б. І. Пасхавер // Економіка АПК. — 2011. — № 2. — С. 147—149.
4. Алтухов А. І. Фінансово-кредитні механізми регулювання агровиробництва / А. І. Алтухов // Економіка сільського господарства. — 2007. — № 2. — С. 15—17.
5. Особливості формування фінансових ресурсів аграрних підприємств / І. В. Абрамова, О. М. Віленчук, Д. І. Дема [та ін.] // Фінансова політика в аграрному секторі економіки: стан та перспективи.— 2015. — С. 10—49.
6. Правдюк О. Л. Особливості фінансової політики для аграрних підприємств/О. Л. Правдюк // Економіка АПК. — 2009. — № 2. — С. 84—87.

REFERENCES

1. Gudz, O.E. (2009), "Financial and credit infrastructure of agrarian sector of Ukraine", *Ekonomika APK*, no. 6, pp. 59-63.
2. Demyanenko, M.YA. and Ivanina, F.V. (2005), "Status of state financial support for agriculture", *Agropromisloviy kompleks Ukrayini: stan, tendentsiyi ta perspektivi rozvittu*, NSC IAE, Kyiv, pp. 233-235.
3. Paskhaver, B.I. (2011), "Agricultural pricing, requirements and possibilities for improving", *Ekonomika APK*, no. 2, pp. 147-149.
4. Altukhov, A. I. (2007), "Financial and credit mechanisms for regulating agricultural production", *Ekonomika silskogo gospodarstva*, no. 2, pp. 15-17.
5. Abramova, I.V., Vilenchuk, O.M., and Dema, D.I. (2015), "Features of financial resources of agricultural enterprises", *Finansova politika v agrarnomu sektori ekonomiki : stan ta perspektivi*, pp. 10-49.
6. Pravdiuk, O.L. (2009), "Features financial policy for agricultural enterprises", *Ekonomika APK*, no. 2, pp. 84-87.

УДК 005:336.77:005.336.1(477)

УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПРИКЛАДІ АТ «ОЩАДБАНК»

Кушнір С.О., к.е.н., доцент, Хоменко І.О.

*Запорізький національний університет,
Україні, 69000, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66*

SvetlanaAK@ukr.net

Статтю присвячено дослідженню процесів управління кредитною діяльністю банківських установ в Україні. У результаті проведеної роботи визначено залежність ефективності кредитної діяльності від дохідності операцій та кредитних ризиків. Проаналізовано суть поняття банківського кредиту та принципи банківського кредитування. Розглянуто нормативні вимоги Національного банку України щодо кредитних ризиків. Підкреслено доцільність проведення аналізу операцій з оцінюванням їх ефективності, тобто аналізом їх дохідності та рентабельності та перелічено основні показники виміру ефективності кредитної діяльності банку. Проаналізовано рекомендації Базельського комітету щодо вдосконалення системи кредитного ризик-менеджменту на основі IRB-підходу, серед яких поняття середньорічної ймовірності дефолту і рейтингу позичальника; експозиції під ризиком; середньочікуваної частки втрат коштів у випадку дефолту. Доведено

актуальність розроблення та впровадження такої управлінської політики, яка б базувалася на нетрадиційних управлінських підходах. Проаналізовано основні показники діяльності АТ «Ощадбанк» та структуру доходів та витрат банку. Визначено, що для покращення якості управління ефективністю кредитної діяльності банку першочерговим завданням є виявлення зв'язку між показниками діяльності банку для створення на їх основі функцій прогнозування. Ці функції дають реальну практичну значимість, оскільки за ними можна виконувати таргетування показників, необхідних банку. За даними рядів динаміки банку побудовано прогноз основних показників кредитної діяльності банку, та, для недопущення ситуації значного зростання резервних сум, запропоновано застосувати режим таргетування, тобто планування меж і розробку заходів та способів, направлених на досягнення поставленої цілі.

Ключові слова: банк, кредитна діяльність, управління, дефолт, експозиція під ризиком, заборгованість, кредитний портфель, доходність, таргетування.

УПРАВЛЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТЬЮ КРЕДИТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА ПРИМЕРЕ АО «ОЩАДБАНК»

Кушнір С.А., к.э.н., доцент, Хоменко И.А.

*Запорожский национальный университет
Украина, 69000, г. Запорожье, ул. Жуковского, 66*

Статья посвящена исследованию процессов управления кредитной деятельностью банковских учреждений в Украине. В результате проведенной работы определена зависимость эффективности кредитной деятельности, доходности операций и кредитных рисков. Проанализированы суть понятия банковского кредита и принципы банковского кредитования. Рассмотрены нормативные требования Национального банка Украины относительно кредитных рисков. Подчеркнуто целесообразность проведения анализа операций с оценкой их эффективности, т.е. анализом их доходности и рентабельности, перечислены основные показатели измерения эффективности кредитной деятельности банка. Проанализированы рекомендации Базельского комитета по совершенствованию системы кредитного риск-менеджмента на основе IRB-подхода, среди которых понятие среднегодовой вероятности дефолта и рейтинга заемщика; экспозиции под риском; среднеожидаемой доли потерь средств в случае дефолта. Доказана актуальность разработки и внедрения такой управленческой политики, которая базировалась на нетрадиционных управленческих подходах. Проанализированы основные показатели деятельности АО «Ощадбанк», структура доходов и расходов банка. Определено, что с целью улучшения качества управления эффективностью кредитной деятельности банка первоочередной задачей является выявление связи между показателями деятельности банка для создания на их основе функций прогнозирования. Эти функции дают реальную практическую значимость, поскольку по ним можно выполнять таргетирование показателей, необходимых банку. По данным рядов динамики банка было построено прогноз основных показателей кредитной деятельности банка, и, с целью недопущения ситуации значительного роста резервных сумм, предложено применить режим таргетирования, то есть планирование границ и разработку мероприятий и способов, направленных на достижение поставленной цели.

Ключевые слова: банк, кредитная деятельность, управление, дефолт, экспозиция под риском, задолженность, кредитный портфель, доходность, таргетирование.

MANAGEMENT EFFICIENCY OF CREDIT BY EXAMPLE OF JSC «OSCHADBANK»

Kushnir S.O., Ph.D. in Economical Science, Associate Professor, Homenko I.O.

*Zaporizhzhya National University
Ukraine, 69000, Zaporizhzhya, Zhukovsky str., 66*

The article deals with the management of the credit activity of banks in Ukraine. As a result of this work the efficiency dependent of credit operations profit and credit risks are determined. The essence of the concept of bank credit and bank lending principles are analyzed. Regulations of the National Bank of Ukraine on credit risk are considered. It was highlighted the feasibility analysis operations with assessment of their effectiveness or analysis of profit and profitability and are the main indicators measuring the efficiency of bank credit. Basel Committee recommendations to improve the system of credit risk management-based IRB approach, including the concept of the average probability of default and rating of the borrower are analyzed. The urgency of developing and implementing such management policy that will be based on non-traditional management approaches are proved. Basic indicators activity of JSC «Oschadbank» and the structure of income and expenses of the bank are analyzed. It was determined, that in order to improve the quality of performance management of bank lending priority is to identify the link between performance ratios to create on their basis functions prediction. These features provide real practical significance, because they can perform targeting data, that bank need. According to the time series of the bank of JSC «Oschadbank» it was predicted basic indicators of bank credit. In order to prevent the situation significantly increase the reserve amounts was proposed to apply targeting regime or planning limits and to develop measures and methods aimed at achieving this objective.

Key words: bank, credit activity, management, default, exposure at default, debt, credit portfolio, profitability, targeting.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сьогоднішні реалії, що впливають на економіку України, передбачають і суттєві зміни у взаєминах між комерційними банками і суб'єктами господарювання. Проаналізувавши структуру активів банків в Україні, можна побачити, що більшість з них припадає на кредитний портфель [1]. Як підтверджує практика, найприбутковішою і водночас найбільш ризикованою є саме кредитна діяльність банку. Збалансоване зростання обсягу кредитів і поліпшення їх якості є необхідною умовою досягнення і підтримки стабільного функціонування і розвитку банків, їх позитивного впливу на розвиток економіки України.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Суттєвих надбань у дослідженні зазначеної проблеми досягнуто вітчизняними вченими, серед яких велику увагу приділено дослідженню особливостей і методик аналізу кредитних операцій банку С. А. Вовчак [2], Н. М. Руцишиним [2], дослідженню видів та методів хеджування кредитних ризиків В. В. Жаріковим [3], М. В. Жаріковою [3], О. І. Євсейчевим [3], процесів управління кредитними ризиками та їх впливом на діяльність банку Л. О. Примосткою [4] та іншими. Та, зважаючи на сучасні умови роботи банків, управління ефективністю кредитної діяльності потребує подальших опрацювань, тому актуальність даної теми полягає в розробці нових підходів до управління кредитною діяльністю банку.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є аналіз організації управління ефективністю кредитної діяльності комерційного банку і розробка практичних заходів щодо вдосконалення методів управління та підвищення ефективності кредитних операцій на прикладі АТ «Ощадбанк».

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Банківська система є одна з основних ланок, які формують економіку країни. Сучасні умови підтверджують необхідність відновлення кредитування суб'єктів господарювання, оскільки саме шляхом надання кредитів банківська система організовує й обслуговує рух капіталу, забезпечує його залучення, акумуляцію та перерозподіл у ті сфери виробництва та обігу, де виникає дефіцит капіталу. Головними ланками кредитної системи є банки та кредитні установи, що мають ліцензію Національного банку України, які одночасно виступають у ролі покупця і продавця існуючих у суспільстві тимчасово вільних коштів.

Кредит виник на певному етапі розвитку людського суспільства, як явище випадкове, зумовлене особливими взаємовідносинами між товаровиробниками – коли продавцю потрібно було продати товар, а в покупця не було грошей, щоб його купити. Тому й виникла потреба в передачі продавцем покупцеві товару з відстрочкою платежу, тобто – у кредиті [2].

Законом України «Про банки і банківську діяльність» визначено поняття «банківський кредит – будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми» [5].

Кредитна діяльність банку ґрунтується на дотриманні банківських принципів, що визначають найважливіші умови функціонування банківського кредиту і покликані стимулювати розвиток підприємств-позичальників, сприяти зміцненню грошового обігу в державі й забезпечувати безперервну циркуляцію позикового капіталу, досягаючи при цьому ефективності реалізації перерозподільної функції. До принципів банківського кредитування належать: платність, поверненість, строковість, цільове використання і забезпеченість. Основні напрями кредитної діяльності банку розкриваються в кредитній політиці банку, яка є системою засобів банку у сфері кредитування клієнтів та конкретних механізмів здійснення кредитних операцій для реалізації загальної стратегії банку в певний період часу.

Зокрема, банківська кредитна політика повинна охоплювати перелік питань, які загалом формують процес кредитної діяльності, тобто найбільш важливі елементи і принципи організації кредитної роботи в банку, які фіксуються в письмовому вигляді й затверджуються відповідними комітетами, підрозділами та відповідальними особами банку.

Відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» та Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затвердженій Постановою Правління НБУ від 28.08.2001 № 368 [6], встановлено порядок визначення регулятивного капіталу банку та ряд нормативних вимог, направлених на регулювання та управління банківською діяльністю, в тому числі кредитною:

- максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7),
- великих кредитних ризиків (Н8),
- максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9).

Банки зобов'язані мати ефективну політику та процедури своєчасного виявлення, розрахунку, оцінки, моніторингу, контролю та управління кредитним ризиком, у тому числі за операціями з пов'язаними з банком особами, а також великими ризиками щодо одного контрагента або групи пов'язаних контрагентів. Ці політика та процедури мають охоплювати весь цикл кредитування, який включає видачу кредиту, оцінку кредиту, а також здійснення управління кредитним та інвестиційним портфелем.

Чітке регламентування змісту всіх процедур кредитування – прямо пропорційне мінімізації банківських ризиків та, відповідно, збільшенню ефективності кредитної діяльності банку. Дотримання положень кредитної політики дає змогу банку сформувавши такий кредитний портфель, який сприятиме досягненню цілей, поставлених у банківській діяльності, а саме: забезпечення прибутковості банку, контролю за управлінням ризиками, дотримання законодавчих та нормативних вимог у сфері банківництва.

Аналіз будь-яких операцій повинен завершуватись оцінюванням їх ефективності, тобто аналізом їх дохідності та рентабельності. Для виміру ефективності кредитної діяльності банку використовується низка показників, серед яких дохідність кредитних операцій; дохідність активів за рахунок кредитних операцій; питома вага доходів від надання кредитів у загальній сумі доходів; рентабельність кредитних операцій; прибутковість кредитних операцій; дохід на одного працівника кредитного підрозділу. Оскільки процес кредитування пов'язаний із низкою ризиків, потрібно також визначати ризик кредитного портфеля [3].

Відповідно до класифікації доходів і витрат прибуток банку складається з процентного прибутку, комісійного, результату від торговельних операцій та іншого прибутку, в тому числі процентного та комісійного прибутку від кредитної діяльності.

Управління ефективністю кредитної діяльності, в першу чергу, пов'язане з якістю кредитного портфеля, оскільки низька кредитоспроможність позичальників знижує дохідність банку, спонукає відволікати кошти на формування резервів тощо. За визначенням Базельського комітету з банківського нагляду, проблемний кредит – кредитний продукт, за яким є істотні зобов'язання перед банком, значне погіршення фінансового стану боржника, а також погіршення його якості або втрата забезпечення за ним [7].

Кредитний ризик є одним з найбільш вагомих банківських ризиків, крім того, саме він стає причиною виникнення проблемної заборгованості й втрат, пов'язаних з дефолтом позичальника [3].

Рекомендації Базельського комітету [7] не містять закінченої універсальної моделі, яку потрібно використати в системі кредитного ризик-менеджменту. Та НБУ на основі IRB-підходу (Foundation Approach) розроблено Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, затверджене постановою

НБУ від 30.06.2016 № 351 [8], згідно з яким уведено декілька понять, серед яких:

- середньорічна ймовірність дефолту (Probability of Default, PD) і рейтинг позичальника. PD є ймовірністю того, що кредит не буде виплачений, тобто відбудеться дефолт. Ймовірність дефолту розраховується для кожного позичальника окремо для корпоративних клієнтів або загалом за портфелем однорідних кредитів. Існує багато різних моделей, що дозволяють розрахувати PD, виходячи з наявної інформації. Можна виділити три основні класи: структурні моделі, моделі скороченої форми й кредит-скорингові моделі, які представляють найбільший практичний інтерес, оскільки в результаті використання кожному позичальникові встановлюється певний рейтинг, що характеризує його фінансовий стан і здатність погасити свої зобов'язання перед банком. Увесь діапазон можливих значень рейтингового балу розбивається на інтервали, що називаються рейтинговими групами. Крім цього, за допомогою спеціального калібрування рейтинговому балу ставиться у відповідність ймовірність дефолту. PD, стосовно певної рейтингової групи, фактично є оцінкою відсотка компаній цієї групи, які зазнають дефолту протягом року;
- експозиція під ризиком (Exposure at Default, EAD). EAD являє собою оцінку грошової суми, яка підлягає ризику, тобто частини кредиту, що втрачається у випадку дефолту. При оцінюванні необхідно враховувати такі фактори: по-перше, заборгованість за кредитом (особливо по складних продуктах із системою лімітів) може коливатися із часом, тому необхідно вміти оцінювати її значення в момент виникнення дефолту. По-друге, наявність високоліквідного забезпечення дозволяє знизити EAD, тому що його реалізація дає можливість швидко повернути частину втраченого кредиту. Однак частину кредиту, що залишилася, навряд чи вдасться повернути повністю;
- середньоочікувана частка втрат коштів у випадку дефолту (Loss Given Default, LGD) звичайно розраховується у відсотках від EAD. LGD саме і є оцінкою тієї частини EAD, що буде безоплатно втрачена у випадку дефолту. Необхідно враховувати наявність додаткового забезпечення за кредитом, значимість застави для клієнта, а також поточний фінансовий стан позичальника, тобто його рейтинг. При розрахунку LGD й EAD дуже важливим є питання правильного визначення вартості забезпечення, його ліквідності й ймовірності повернення [9].

Вважаємо, що застосування нових підходів до визначення резерву ще на моменті оцінки потенційного позичальника нададуть більш прозору картину, у тому числі й щодо дохідності кредитної операції.

Виходячи з зазначених тенденцій, які спостерігалися в процесі кредитної діяльності банків в Україні, а також враховуючи існуючі недоліки традиційних наукових підходів до управління кредитним портфелем, можна зробити висновок про актуальність розроблення та впровадження такої управлінської політики, яка б базувалася на нетрадиційних управлінських підходах.

Підвищення довіри до банків – це актуальне завдання загальнодержавної ваги. Зволікання з її вирішенням може найближчим часом відчутно загальмувати розвиток економіки країни. Тому необхідно невідкладно вживати заходів, і в першу чергу, самим банкам, оскільки довіра клієнтів – це одна з найголовніших складових конкурентоспроможності в наш час.

На нашу думку, саме державний банк АТ «Ощадбанк» має показати вектор напряму в цьому питанні та спонукати населення повертатися до банківського обслуговування в частині кредитування. Різноманітні державні програми кредитування нарівні з помірними відсотковими ставками та іншими реальними вимогами до потенційних позичальників можуть відновити кредитний ринок, навіть у таких складних економічних умовах, які склалися на сьогодні.

Таблиця 1 – Аналіз основних показників діяльності АТ «Ощадбанк» у динаміці [10]

Дати	Власний капітал, млрд грн	Обсяг кредитного портфеля, млрд грн	Обсяг залучених коштів клієнтів, млрд грн	Обсяг інших залучень, млрд грн	Кількість банкоматів, шт	Кількість торговельних POS-терміналів, шт
01.10.2015	17	149,1	83,2	54,3	2450	16740
01.10.2016	15,2	168,4	127,8	46,1	2366	22188
Зміни за рік,	-1,8	19,3	44,6	-8,2	-84	5448
Зміни за рік, %	89,4	112,9	153,6	84,9	96,6	132,5

АТ «Ощадбанк» за останній рік активно співпрацював з клієнтами в частині кредитного, депозитного та карткового обслуговування, про що говорять зростання обсягу кредитного портфеля на 19,3 млрд грн, тобто майже на 13%, обсяг залучених коштів більше, ніж на половину – на 44,6 млрд грн, тобто на 53,6 % та кількість торговельних POS-терміналів майже на 4,5 тис. шт, тобто на 32,5% [11].

Таблиця 2 – Структури доходів та витрат АТ «Ощадбанк» станом на 01.07.2016 р.

Найменування статті	1 півріччя 2016 р.	
	Вартість, тис. грн	Питома вага, %
Процентний дохід	10 226 245	72
Комісійний дохід	1 334 803	9
Інші доходи	2 665 335	19
Разом	14 226 383	100
Процентні витрати	6 767 683	71
Комісійні витрати	349 651	4
Інші витрати	2 413 807	25
Разом	9 531 141	100

Дохідність діяльності АТ «Ощадбанк» є низькою, проте спостерігається позитивна тенденція до підвищення цього показника. Також простежується тенденція до зростання показника ризику кредитного портфеля АТ «Ощадбанк», на що значною мірою впливає збільшення суми резерву під кредити та заборгованість. Своєю чергою, збільшення резервів під кредитні операції викликане зростанням проблемної заборгованості за кредитами.

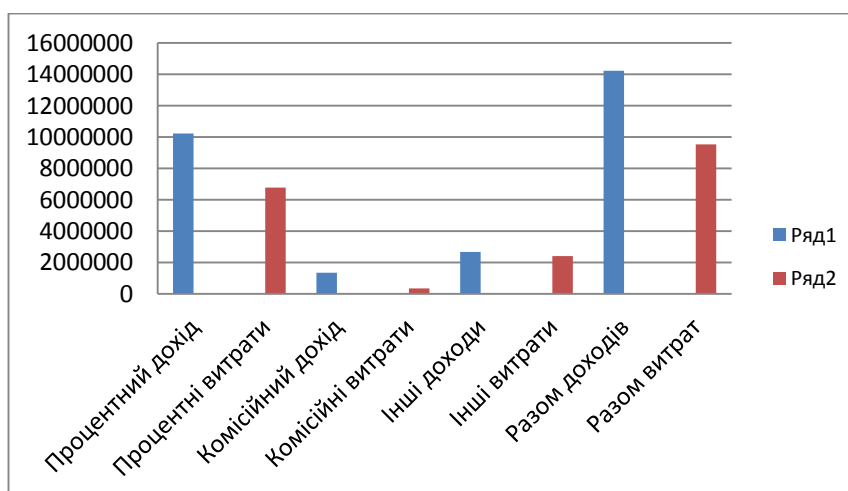

Рис. 1. Аналіз доходів та витрат АТ «Ощадбанк» за 1 півріччя 2016 р.

Для покращення якості управління ефективністю кредитної діяльності банку першочерговим завданням є можливість виявити зв'язок між показниками діяльності банку для створення на

їх основі функцій прогнозування. Ці функції дають реальну практичну значимість, оскільки за ними можна виконувати таргетування показників, необхідних банку.

Планування банківської діяльності являє собою процес визначення цілей на майбутнє та розробку шляхів їх досягнення. Планування та прогнозування слугує основою для розвитку внутрішньої системи банку з урахуванням впливу зовнішніх чинників і є однією з функцій банківського менеджменту.

У теорії та практиці прогнозування фінансово-економічних показників застосовуємо методичку екстраполяції, тобто поширення кількісних (статистичних) показників щодо існуючих тенденцій, одержаних в результаті вивчення впливу майбутніх подій на прогностичні періоди. Висновки згідно з цією методикою робляться на основі вивчення динаміки за попередні періоди.

Для цього побудуємо та проаналізуємо ряди динаміки на прикладі АТ «Ощадбанк», що класифікують значення показників у часі в розрізі окремих періодів та описують динаміку їх розвитку. Проаналізувавши ефективність кредитної діяльності АТ «Ощадбанк» за декілька останніх років, на основі рядів динаміки, спрогнозуємо показники кредитного портфеля, процентного доходу та сум резервів від кредитних операцій, для чого скористаємося формулою середнього темпу росту.

$$\bar{T} = \sqrt[n-1]{T_1 * T_2 * \dots * T_{n-1}} = \sqrt[n-1]{\frac{Y_n}{Y_0}}, \quad (1)$$

де T – середній темп росту;

Y_n – останній рівень ряду;

Y_0 – базове значення показника;

n – кількість рівнів ряду.

Виберемо дані 2013-2015 років, зважаючи на те, що найбільше погіршення стану кредитної діяльності почалося з 2013 року, вважаємо не доцільним брати показники попередніх років, оскільки вони будуть давати хибні результати. Попередній аналіз показників динаміки за 2013-2015 роки показує нестабільність кредитного портфеля, зростання суми процентних надходжень від кредитних операцій та при цьому значний щорічний ріст суми резервів. Це підтверджує те, що банк хоч і проводить кредитні операції, але має значну суму проблемної заборгованості, темп зростання якої перевищує темп зростання процентних доходів. Зробимо прогноз на основі отриманих коефіцієнтів середнього темпу зросту на наступні декілька років.

Середній темп росту кредитного портфеля:

$$\bar{T} = \sqrt[4-1]{\frac{65\,462\,189}{51\,337\,576}} = 1,084 \quad (2)$$

Середній темп росту процентів за кредитами, наданими клієнтам:

$$\bar{T} = \sqrt[4-1]{\frac{11\,952\,505}{7\,387\,826}} = 1,173 \quad (3)$$

Середній темп росту процентів сум сформованих резервів за кредитними операціями:

$$\bar{T} = \sqrt[4-1]{\frac{13\,023\,480}{1\,657\,472}} = 1,99 \quad (4)$$

Спрогнозуємо середній темп росту показників АТ «Ощадбанк» на період 2016-2017 рр. (табл. 3).

Звертаємо увагу, що цей прогноз не враховує різні зовнішні та внутрішні ризики, тому прогнозування на більший період не доцільне. Але як показують показники таблиці, банку потрібно терміново приймати управлінські рішення для налагодження кредитної діяльності, оскільки ми маємо досить значне збільшення сум резервування.

Таблиця 3 – Розрахунок прогнозних показників кредитної діяльності АТ «Ощадбанк» на основі середнього темпу росту

Роки	Кредитний портфель, тис. грн	Середній темп росту	Проценти за кредитами, наданими клієнтам, тис. грн	Середній темп росту	Формування/ (розформування) резерву, тис. грн	Середній темп росту	% відношення резерву до кредитного портфеля
2013	52 179 567	1,079	7 671 006	1,159	2 234 962	1,8	4,3
2014	70 236 315		8 766 157		7 967 656		11,3
2015	65 462 189		11 952 505		13 023 480		19,9
2016 (прогноз)	70 633 701,9		13 852 953,3		23 442 264,0		33,2
2017 (прогноз)	76 213 764,4		16 055 572,9		42 196 075,2		55,4

Відобразимо отримані показники для наочності в графічному виразі (рис. 2).

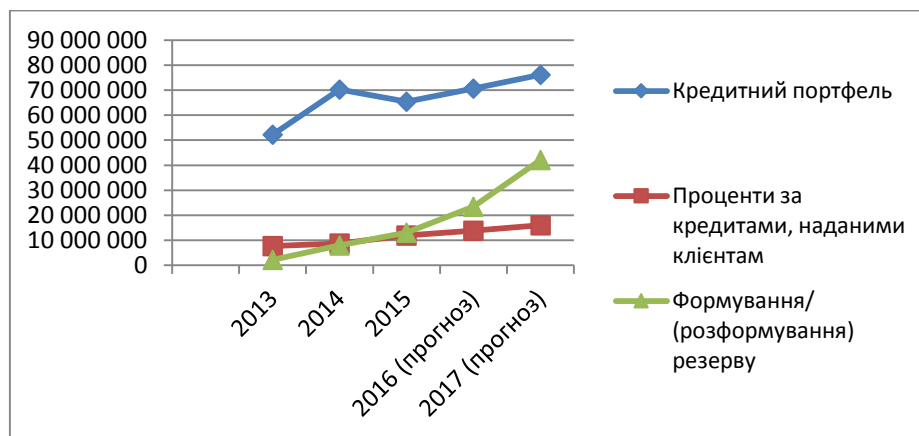

Рис. 2. Динаміка основних показників кредитної діяльності АТ «Ощадбанк» 2013-2017 рр. (прогноз)

Для недопущення такої ситуації пропонуємо застосувати режим таргетування резервних сум, тобто планування меж і розробку заходів та способів, направлених на досягнення поставленої цілі.

Якщо ми врахуємо, що банк застосує режим таргетування та здійснить низку заходів для утримання обсягу резервів у відношенні до кредитного портфеля на рівні показника 2015 року, то будемо мати дані щодо сум резервів викладених у таблиці 4.

Таблиця 4 – Розрахунок прогнозного розміру резервного фонду АТ «Ощадбанк» за умови застосування режиму таргетування

Роки	Кредитний портфель, тис. грн	Частка резервів від кредитного портфеля, %	Формування/ (розформування) резерву, тис. грн
2013	52 179 567	4,3	2 234 962
2014	70 236 315	11,3	7 967 656
2015	65 462 189,0	19,9	13 023 480
2016 (прогноз)	70 633 701,9	19,9	14 056 106,7
2017 (прогноз)	76 213 764,4	19,9	15 166 539,1

У такому разі банк матиме таку наочну картину стосовно співвідношення кредитного портфеля та сум резервів (рис. 3).

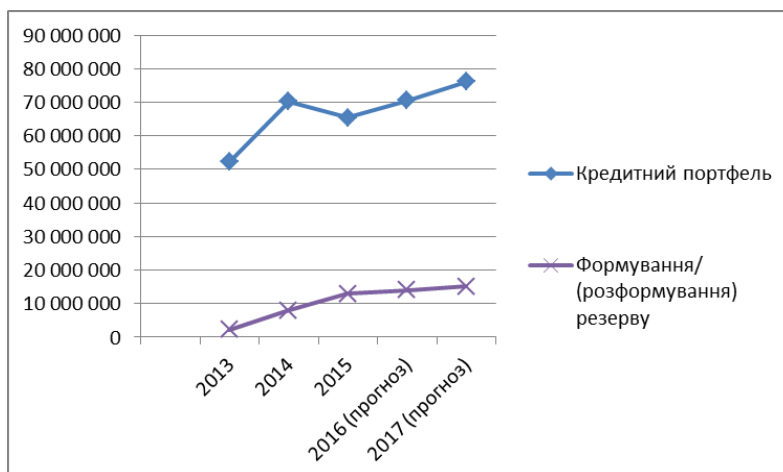

Рис. 3. Динаміка прогнозованих показників кредитного портфеля та резервів АТ «Ощадбанк» 2013-2017 рр. за умови застосування банком режиму таргетування частки резервів

ВИСНОВКИ

Отже кредити, надані клієнтам оцінюються за амортизованою вартістю за вирахуванням резерву на покриття збитків від знецінення. Оцінка резерву на покриття збитків від знецінення розраховується із застосуванням професійного судження. Банк регулярно має переглядати кредити для оцінки збитків від знецінення та здійснювати оцінку резерву на покриття збитків від знецінення для підтримання резерву на рівні, який керівництво банку вважає достатнім для покриття збитків, понесених за кредитним портфелем банку. Розрахунок резерву на покриття збитків від знецінення за наданими кредитами базується на ймовірності списання активу та оцінці збитку від такого списання.

Банк має використовувати професійні судження керівництва для оцінки суми збитку від знецінення в тих випадках, коли позичальник має фінансові труднощі, і банк не має достатнього попереднього досвіду оцінки збитків за схожими кредитами. Також банк має аналізувати зміни майбутніх грошових потоків, базуючись на результатах попередньої діяльності, кредитного портфеля в минулому, існуючих даних, що вказують на негативні зміни платоспроможності позичальників, що входять до складу портфеля, або національних чи місцевих економічних умов, які призводять до невиконання зобов'язань по активах у групі.

Виходячи з отриманих результатів, може бути доречним розроблення комплексних заходів, які охоплюють управління кредитною діяльністю в розрізі портфеля фізичних та юридичних осіб (за умови, якщо обраховані показники свідчать про однаковий напрям змін відсоткової кредитної ставки).

ЛІТЕРАТУРА

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
2. Вовчак О. Д. Кредит і банківська справа [Електронний ресурс] / О. Д. Вовчак, Н. М. Руцишин, Т. Я. Андрейків // Бібліотека українських підручників. — Режим доступу : http://libfree.com/131456184_bankivska_spravaupravlinnya_bankivskimi_rizikami.html.
3. Жариков В. В. Управление кредитными рисками : учебн. пособ. / Жариков В. В., Жарикова М. В., Евсейчев А. И. — Тамбов : Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2009. — 244 с.
4. Примостка Л. О. Управление банківськими ризиками : навч. посіб. / Л. О. Примостка. — К. : КНЕУ, 2007. — 600 с.
5. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2121-14>.

6. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні : інструкція, затверджена постановою Правління Національного банку України від 28.08.2001 р. № 368 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1028.722.47&nobreak=1>.
7. Basel III: Issues and implications: KPMG materials [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.kpmg.com/global/en/issuesandinsights/articlespublications/documents/basell-iii-issues-implications.pdf>.
8. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, затв. постановою НБУ від 30.06.2016 р. № 351 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>.
9. Сайт «Україна фінансова» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.ufin.com.ua/analit_mat/gkr/048.htm.
10. Квартальні фінансові звіти АТ «Ощадбанк» / результати діяльності банку, що підлягають оприлюдненню в ЗМІ [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.oschadbank.ua/upload/iblock/642/15783909ce99c596d8551fae9d9f809b.pdf>.
11. Офіційний сайт АТ «Ощадбанк» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.oschadnybank.com/>.

REFERENCES

1. Official site of the National Bank of Ukraine, available at: www.bank.gov.ua (access November 11, 2016).
2. Biblioteka ukreinskyh pidruchnykiv / Vovchak, S.A., (2008), *Credit i bankivska sprava* [Credit and Banking], available at: http://libfree.com/131456184_bankivska_spravaupravlinnyabankivskimi_rizikami.html (access November 11, 2016).
3. Zharikov, V. V., Zharikova, M. V. and Evseychev, M. V. (2009), *Upravlenie kreditnymi riskami* [Management of credit Risks], Tamb.gos.techn.un-ta, Tambov, Russia.
4. Prymostka, L. O. (2007), *Upravlinnya bankivskymy ryzykamy* [Management of bank risks], KNEU, Kyiv, Ukraine.
5. “Pro banky i bankivsku diyalnist”, Zakon Ukrayiny vid 07.12.2000, no 2121-III, available at : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2121-14>.
6. Instruktziya, zatverdzhena postanovoyu Pravlinnya Natsionalnoho banku Ukrayiny “*On the procedure of regulation of banks in Ukraine*” vid 28.08.2001 № 368, available at: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1028.722.47&nobreak=1> (access November 11, 2016).
7. KPMG materials «Basel III: Issues and implications», available at: <http://www.kpmg.com/global/en/issuesandinsights/articlespublications/documents/basell-iii-issues-implications.pdf/> (access November 11, 2016).
8. “Regulation on the definition of banks in Ukraine credit risk on active operations of the bank”, zatverdzhena postanovoyu NBU vid 30.06.2016 № 351, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16> (access November 11, 2016).
9. Official site of “Ukraine financial”, available at: www.ufin.com.ua/analit_mat/gkr/048.htm (access November 11, 2016).
10. Quarterly Financial Statements of JSC “Oschadbank” / performance of the bank, to be published in the media, available at: www.oschadbank.ua/upload/iblock/642/15783909ce99c596d8551fae9d9f809b.pdf (access November 11, 2016).
11. Official site of JSC «Oschadbank», available at: www.oschadnybank.com/ (access November 11, 2016).